

ZADAR 1944-1979.

NARODNI MUZEJ - ZADAR

Češči DOKUMENTACIJE

Br. B-78

ODJEL REVOLUCIJE NARODNOG MUZEJA ZADAR

IZLOŽBA U POVODU 35 - GODIŠNJICE OSLOBODENJA ZADRA
U GRADSKOJ LOŽI NA NARODNOM TRGU, OD 31. LISTOPADA DO 15. STUDENOGA 1979.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY
540 EAST 57TH STREET, CHICAGO, ILL. 60637

Drugi posjet druga Tita Zadru, 7. i 8. IX 1953.
Snimio: Zvonimir Brkan

Dan kada su partizanske jedinice, oslobodioci, ratnici iscrpljeni dugim godinama vojevanja, oni koji su godinama sanjali svoj slobodni grad, ušli noseći slobodu, taj dan oslobođenja Zadra i njegovog stvarnog vraćanja u sastav domovine, dan realiziranja godinu dana ranije donijetih odluka, taj dan za Zadar nema samo karakter oslobođenja ratom okupiranih krajeva, već taj dan prerasta u njegovo ponovno rođenje, označuje njegovo vraćanje nakon nekoliko desetljeća otuđenosti. Isticanje naših trobojnica na njegove zgrade, viorjenje tih simbola slobode, ne označuje zato samo oslobođenje u ratnim viorima preuzetih gradova, već označava ponovnu mogućnost življenja na svom tlu, u svom gradu, u vlastitoj državi. Zadar se tog dana slobode prvi put zapravo našao u sastavu Jugoslavije. Desetljećima, ne: vjekovima, trajalo je to zadarsko čeznuće za slobodom, za mirnom plovidbom. I bilo je to negdje poslije prvog svjetskog pokolja, kada su Zadranici osjećali da je došao dan zajedničkog života u zajedničkoj domovini. Nadanja, očekivanja, želje, htijenja bila su raspršena dolaskom ratnih brodova stranih sila, da bi Zadar, da bi grad, da bi ovaj kamen, da bi njegovo stanovništvo, njegovi ljudi, bili — prljavom politikom nenarodne države koja je tek nastajala — prepušteni čizmi fašizma. I ponos je bio povrijeđen, i nadanja su bila iznevjerena, i tu negdje u čovjeku duboko tinjao je bol. Jedna mala enklava, samo grad istrgnut od svog prirodnog zaleđa, omeđen linijom bunkera, graničnika, financija i karabinjera — živi umjetnim životom, umjetno održavan financijskom potporom fašizma. Grad biva nasilno fašiziran. Čovjeku Zadraninu otima se njegovo ime, mijenja mu se, talijanizira. I bez formalnih naredjenja o izgnanstvu ljudi napuštaju grad, odlaze tu odmah preko granice. Zadarske ulice bivaju prepuštene soldateski. Djeca sjeverne Dalmacije odlaze na školovanje u susjedne gradove. Grad bolesnik živi pod pritiskom fašističke ideologije. A u njegovom zaleđu, na njegovim otocima, tinja gnjev, rađa se odluka, raste želja za ponovnim vraćanjem Zadra, za ponovnim vraćanjem u Zadar. Stanovnici sjeverne Dalmacije oduvijek su Zadar zvali Grad. I zato su oni ponovo htjeli, oni su morali imati svoj Zadar, nitko im nije mogao oduzeti Grad. I ma koliko čudno izgledalo ratni je vihor u samim svojim počecima podgrijao nadu da će se ponovo vratiti Grad. A kada je Komunistička partija Jugoslavije na čelu s drugom Titom, a kada je pokret revolucije, taj cilj, tu želju uvrstio u svoj program, zapisao taj cilj na stijegove — nada i želja dobile su karakter izvjesnosti. I tako je trajala bitka za Zadar. Ljudi, ratnici, vojnici, partizani, žene, znali su, čekali su, vjerovali su u naredjenje koje će označiti konačni pokret prema Gradu.

Mr. Ivica Maštruko, predsjednik Skupštine
općine Zadar

(iz prigodne riječi u povodu 34. godišnjice
oslobođenja)

plan izložbe

1944.

1979.

ZADAR 1944 – 1979.

U povodu 35-godišnjice oslobođenja

I pano

Ova izložba skroman je prilog trideset i petoj godišnjici oslobođenja našega grada koji je uvijek vitalnost, svoje snaženje i napredak imao i sagledavao u stanovništvu krajine koje je sastavni dio. Pamti Zadar razne narode, kulture i civilizacije.

Trideset i pet godina potpune i prave slobode u krilu socijalističke domovine, u trideset stoljeća burne i teške prošlosti jednog slobodarskoga grada. Kratko vrijeme, ali puno dinamike, snažnog i brzog rasta i razvoja, zalaganjem njegovih građana i uz pomoć šire društvene zajednice, bratske domovine naroda i narodnosti — Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i legendarnog vođe druga TITA.

1. Pogled na grad iz zraka 1
2. Pogled na grad iz zraka 2
3. Pogled na grad iz zraka 3

II pano

4. Naslovna stranica lista »Naš Zadar« br. 1 od 29. IX 1943, koji je tiskan u Zaglavu na Dugom otoku
5. 15-dnevni operativni izvještaj Zadarskog partizanskog odreda — 15. X do 1. XI 1944.
6. Izvod iz operativnog dnevnika Trećeg pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ, za dane 29, 30. i 31. X i 1. i 2. XI 1944.

III pano

7. Jedinice XIX divizije NOVJ ulaze u oslobođeni Zadar, snimak 1. XI 1944. kod raskršća Relja
8. Brodovi Mornarice NOVJ pred Zadrom, studeni 1944.
9. Proglas Okružnog odbora JNOF-a Zadar u povodu velikog narodnog slavlja u slobodnom Zadru

IV, V, VI i VII pano

10. Drugi zračni napad na grad, 28. XI 1943. u 11 sati

Ovako je izgledao porušeni Zadar u studenome 1944. godine:

11. Pogled s katedralina zvonika prema zgradi suda
12. Pogled s katedralina zvonika prema jugo-zapadnom dijelu grada
13. Pogled s katedralina zvonika prema lukobranu
14. Pogled s katedralina zvonika prema sjeveroistoku
15. Danas Obala maršala Tita
16. Danas Ulica Borisa Kidriča
17. Oko katedrale
18. Danas Sarajevska ulica
19. Danas zgrada Filozofskog fakulteta
20. Danas Radnička obala
21. Dio uvale Jazine, kasnije nasut ruševinama, danas park i prometnica
22. U porušeni grad vraćaju se ljudi

VIII pano

23. Masovni udarnički rad na čišćenju ruševina
24. Prva proslava rođendana druga Tita u Zadru, 25. V 1945.
25. Odluka o prvoj podjeli Zadra na rajone, 20. III 1945.
26. Poziv na prvu sjednicu Skupštine Gradskog NO-a Zadar

DEVET TITOVIH POSJETA ZADRU ZNAK JE VELIKE PAŽNJE I POMOĆI NAŠEM GRADU

✪ Drug Tito je prvi put posjetio Zadar 17. VII 1951 (utorak). Stigao je u 9.30 sati brodom na Radničku obalu ispred hotela »Beograd«. S drugom Titom su doputovali: članovi Politbiroa CK KPJ Moša Pijade i Ivan Gošnjak, predsjednik vlade NR Hrvatske dr Vladimir Bakarić i druge visoke ličnosti.

S balkona općinske zgrade narodu okupljenom na Narodnom trgu održao je drug Tito kraći govor, u kojemu je između ostaloga rekao:

»Sretan sam, drugovi i drugarice, što poslije toliko vremena mogu danas da dođem u vašu sredinu, u ovaj grad, u ovo divno mjesto u srcu našeg Jadranskog mora sa velikom i lijepom historijskom prošalošću. Ja se nadam da ćemo mi moći čim naša sredstva budu to dozvolila ponovo učiniti vaš grad lijepim i zaliječiti rane rata koji je tako opustošujuće djelovao u našoj zemlji, da bi Zadar opet bio jedan od najljepših gradova nove, socijalističke Jugoslavije.«

Poslije održana govora, zadržao se u jednosatnom razgovoru s predstavnicima grada Zadra, kotara Zadar, kotara Zadar — otoci i kotara Benkovac. Poslije razgovora obišao je spomenike samostana sv. Marije, razgledao crkvu sv. Stošije, obišao Arheološki muzej i Državni arhiv. Dječjem domu »Vladimir Nazor« darovao je 300.000 dinara.

Slijedi još osam posjeta druga Tita Zadru:

✪ 7. IX 1953 (ponedjeljak) u 20 sati brodom. U hotelu »Zagreb« zadržao se u društvu građana više od jednog sata. Sutradan je posjetio Narodni odbor općine Zadar i razgledao grad. Otputovao je nešto poslije 9 sati jahtom »Jadranka«.

✪ 5. VII 1958 (subota) u 20.30 sati brodom. Drug Tito je stigao u društvu s predsjednikom Ujedinjene Arapske Republike Gamal Abdel Naserom, vraćajući se s proslave 15- godišnjice bitke na Sutjesci. Prošetali su obalom, odsjeli u hotelu »Zagreb« i u 22.30 sati vratili se na brod »Galeb«. Brod se usidrio izvan luke i tu su visoki gosti prenoćili. Sutradan, u 2 sata eskadra je nastavila plovidbu prema Brionima.

✪ 15. VII 1960 (petak) u 11 sati razaračem »Split«. Drug Tito doputovao je u društvu s predsjednikom Vrhovnog vijeća oružanih snaga i predsjednikom vlade Republike Sudana Ibrahim Abudom. Doputovali su iz Splita. Visoki gosti odmorili su se, osvježili i ručali u hotelu »Zagreb«. Put su nastavili automobilom preko Masliničkog ždrila prema Rijeci.

✪ 2. VIII 1964 (nedjelja) u 10 sati brodom »Galeb«. Drug Tito razgledao je spomenike na poluotoku: Rimski forum i crkvu sv. Donata. Poslije šetnje ulicama grada, odmorio se u hotelu »Zagreb«. Nakon odmora odvezao se na Borik. Usput se drug Tito zaustavio pred Tekstilnim kombinatom »Boris Kidrič«. Razgledao je krep končaonicu. Na Boriku je razgledao ugostiteljske objekte. U bašti hotela »Borik« priređen je ručak. Za vrijeme i poslije ručka, drug Tito razgovarao je s lokalnim rukovodiocima o obnovi Zadra i o problemima koji prate njegov sadašnji razvoj.

★ 10. VIII 1965 (utorak) u 10.30 sati, automobilom iz Biograda na moru. U zgradi općinske skupštine vođen je jednosatni razgovor. Naglasivši da je u općini Zadar stvorena dobra materijalna osnova za razvitak, pri čemu se prisjetio podatka iz prošle godine o brutto-produktu općine u 1963, drug Tito istakao je važnost rada na unapređivanju turizma i poljoprivrede, poprativši to napomenom da geografski i drugi uvjeti omogućuju da se zadarsko područje pretvori u veliki turistički kombinat. Drug Tito zanimao se i o stanju zadarske privrede u uvjetima primjene privredne reforme, o stanju budžetske potrošnje i o glavnim smjernicama razvoja općine Zadar. Za cijelo vrijeme razgovora, na Narodnom trgu građani su pljeskom ispoljavali svoju radost što se u njihovoj sredini nalazi drug Tito. Prekinuvši razgovor na čas, drug Tito je izašao na balkon zgrade da pozdravi građanima. Pozdravljen frenetičnim pljeskom, drug Tito se zahvalio ovim riječima:

»Hvala vam na ovim izrazima simpatije. Ja vam se divim što možete da izdržite na ovom suncu.«

Brod »Galeb« isplovio je iz zadarske luke u 11.45 sati.

★ 10. V 1966 (utorak) u 19 sati brodom. Drug Tito doputovao je iz Šibenika a na povratku iz Ujedinjene Arapske Republike. Na brodu »Galeb« priređena je večera, kojom prilikom se drug Tito zadržao u kraćem razgovoru s domaćinima. U 21 sat sišao je s broda i prošetao obalom do hotela »Zagreb«. U 11.30 sati odvezao se na brod »Galeb«, gdje je prenoćio. Sutradan, nešto prije 8 sati drug Tito otputovao je sa zadarskog aerodroma avionom za Beograd.

★ 28. VIII 1969 (četvrtak) nešto prije 16 sati, brodom. Drug Tito prošetao se ulicama grada: Poljana Natka Nodila, Trg 27. marta, Ulica Ive Lole Ribara, Forum, Ulica Borisa Kidriča. Potom je automobilom krenuo u obilazak Nina, gdje je razgledao kulturno-povijesne spomenike i arheološku zbirku. Drug Tito ponovo se vratio u Zadar u 17.30 sati. U hotelu »Park« vođen je razgovor. Nakon toga drug Tito održao je govor koji je u cijelosti objavljen u »Narodnom listu« (broj 933 od 6. IX 1969), pod naslovom: »Tražit ću dosljedno provođenje odluka«. Podnaslovi: »O karijeristima u Savezu komunista, O nedisciplini rukovodećih komunista, O otklanjanju žarišta nepravilnosti, O idejnoj borbi, O slaganju s odlukama — na riječima«.

★ 15. VIII 1979 (srijeda) u 17 sati brodom, na Obali maršala Tita. Drug Tito pošao je šetnjom do terase hotela »Zagreb«. U razgovoru s predstavnicima zadarske općine Predsjednik Republike pokazao je velik interes za zadarska iskustva i izrazio zadovoljstvo što se ovaj kraj brzo i uspješno razvija, ocijenivši da Zadar danas izgleda mnogo bolje nego ranijih godina. Susret druga Tita s narodnim herojima Tomom Breuljom i Obradom Egićem i revolucionarom Marijanom Žuvićem Karlom potakao ga je da istakne ulogu boraca iz Dalmaciji u bitci na Sutjesci. Na večer je savezni sekretar za narodnu obranu general armije Nikola Ljubičić priredio na brodu »Galeb« svečanu večeru u čast Predsjednika Republike, zaželjevši mu sretan put u Havanu, na predstojeću VI konferenciju šefova i država i vlada nesvrstanih. Sutradan ujutro drug Tito otputovao je brodom »Galeb«.

27. Prvi Titov posjet Zadru 17. VII 1951.
28. Tito u Zadru 8. IX 1953.
29. Tito u Zadru 15. VII 1960.
30. Tito u Zadru 2. VIII 1964.
31. Tito u Zadru 10. VIII 1965.
32. Tito u Zadru 11. V 1966.
33. Tito u Zadru 15. VIII 1979.
34. Tito u Zadru 15. VIII 1979.
35. Tito u Zadru 15. VIII 1979.

Zadar danas

**XII, XIII, XIV,
XV, XVI i
XVII pano**

36. Pogled na luku Gaženice
37. Nova škola na Voštarnici
38. Pogled na zgradu Filozofskog fakulteta
39. Naučna biblioteka
40. Arheološki muzej — jedna dvorana
41. Stalna izložba crkvene umjetnosti — detalj iz unutrašnjosti
42. Iz Gradske lože
43. Novi sportski objekti koje je izgradila Jugoslavenska narodna armija
44. Novi Interni odjel zadarske bolnice — pogled na zgradu
45. Tanker »Slaviša Vajner«
46. Punta skala — pogled iz zraka
47. Tvornica za preradu soje — detalj iz pogona
48. Tvornica »Vlado Bagat« — gotovi šivaći strojevi u skladištu
49. Tekstilni kombinat »Boris Kidrič« — radnica za strojem
50. Polychem — jedan od rezervoara
51. Tvornica duhana — iz pogona
52. Tvornica »Maraska« — iz novog pogona u Gaženici
53. Brodovi »Adrie« u zadarskoj luci
54. Aerodrom Zadar
55. Sa željezničkog kolodvora
56. Garaža »Autotransportak«

